

О. О. Синельніков, студент 1-го курсу (*ХНУРЕ, Харків*)

Л. І. Бадєєва, канд. іст. наук, ст. викл. (*ХНУРЕ, Харків*) – науковий керівник

УКРАЇНСЬКА МОНАРХІЯ

Метою роботи є розгляд концепції В'ячеслава Липинського щодо встановлення монархічного устрою на території України в період Української революції (1917–21 рр.) та можливих претендентів на український престол. Ця тема й досі є актуальною, бо Україна, як і колись, перебуває у стані державної нестабільності та недовіри до влади, і не зважаючи на те, що ідеологія монархізму є застарілою, буває корисно зацікавитися ідеями для побудови кращого майбутнього.

Українська трудова дідична монархія – це проект державного консервативного устрою, що представляє собою українську форму спадкової конституційної монархії на чолі з гетьманом. Ідея базується на пропатріотичному вченні українського політичного діяча, історика, соціолога та теоретика українського консерватизму В. Липинського. Основні постулати системи були зібрані сучасними прихильниками реставрації гетьманату в еміграції у документі під назвою «Конституційні основи Української Держави в світлі програмових засад Гетьманського руху», що по суті став чернеткою конституції для теоретичної української держави.

Погляди ідеолога. В. Липинський виступає ярим противником соціалізму, анархізму, інтернаціонального капіталізму, та інших політично-економічних рухів, що виступають за створення «світу без кордонів», а пропагандує за проголошення ізоляціоністської незалежної української монархії зі збереженням консервативних національних та релігійних цінностей. За концепцією, саме держава повинна об'єднати мешканців території в органічну цілісність та внаслідок спільного життя та спільних інтересів породити колективну свідомість і раціональне бажання суспільного самовираження у формі власної нації під національним лідером.

Двоє з потенціальних гетьманів походили з роду Скоропадських – старовинного, відомого в народі, українського роду козацьких полководців. Павло Петрович – український державний, політичний і громадський діяч, військовий. Підтримувався народом, був одним із лідерів монархічного гетьманського руху та був єдиним з претендентів, що офіційно займав посаду гетьмана, підтриманий Німеччиною на Всеукраїнському з'їзді хліборобів у виді маріонетки. Його син Данило Павлович – український політичний і громадський діяч, лідер та провідник гетьманського руху в 1948–1957 рр., мав стати спадкоємцем гетьмана, але через розгром гетьманату став займатися справами українців в еміграції у Великій Британії. Найцікавішим з усіх кандидатів на престол був Василь Вишиваний, або Ерцгерцог Вільгельм Франц за народженням – український військовий діяч, політик, дипломат, поет, австрійський ерцгерцог династії Габсбургів, полковник Легіону Українських Січових Стрільців. Австрієць за походженням та римо-католик за вірою був українізованим, ще під час освіти, коли він зацікавився вивченням української мови та культури. На початку Першої світової війни Вільгельм був

відправлений командувати до 13-го полку уланів Австро-Угорщини. Ця військова частина формувалася переважно з українців Золочівського повіту, де під подальшим впливом української культури досконало вивчив українську мову та став вважати себе частиною українського народу. За його патріотизм і любов до України, його прозвали у полку Василем Вишиваним. Після Брест-Литовського договору, Василь продовжував командувати своїм військом в Україні, але він відверто відмовлявся придушувати народні повстання, що спалахували через непокору до гетьманської влади. Прихильність місцевого населення до архієпископа зростає до такої міри, що це викликало занепокоєння гетьмана, який відчував конкуренцію з боку Габсбурга і навіть мав агентурні дані, що навколо нього гуртується опозиція владі гетьмана.

У травні 1918 р. серед соціалістів Одеси виник задум підняти повстання проти влади Скоропадського і проголосити Габсбурга-Вишиваного новим «червоним гетьманом». На таємній нараді соціалістичних партій та представників УСС було вирішено дати запит архієпископу стосовно його участі в повстанні, від якого він відмовився, мотивуючи це недостатньою підтримкою населення.

Монархічний устрій майже не спостерігається у розвинутих країнах світу, а навіть якщо він і присутній, то носить виключно декоративний характер. Сучасні прихильники встановлення монархічної системи в Україні мають переважно радикально – націоналістичні погляди та розглядають гетьмана не як конституційного главу держави, а як деспотичного лідера нації. Нинішній українській державі не завадило б мати сильний устрій із сталими кордонами, контролюючи етнічно українські землі, але у своїх вченнях Липинський закликає до ізоляції від світу, що є майже неможливим при сьогоденному курсі на тотальну глобалізацію переважної частки країн світу. У підсумку можемо заявити, що система, запропонована Липинським і відточена його прихильниками є застарілою для сьогоденних реалій, але не зважаючи на це, у його роботах підіймаються питання, які є актуальними для української держави й досі та на які треба звернути увагу, доки нас самих не наздогнала доля Гетьманату.

Література

1. Онацький Є. Скоропадський. *Українська мала енциклопедія*. Т. 8. Буенос-Айрес: «Дзвін», 1957.
2. Рум'янцев В. О., Страхов М. М. Ідея українського монархізму в творах В'ячеслава Липинського (до 125-річчя з дня народження). *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Вип. 13. 2007.
3. Гірняк Н. Полковник Василь Вишиваний. Вінніпег, Канада, 1956.
4. Конституційні основи української держави у світлі програмових засад гетьманського руху. Секція публікацій матеріалів політичної думки при Президії Ради Гетьманського Руху, Нью-Йорк, 1978.